

innert en een min of meer anecdotisch karakter draagt.

Doch er rijst achter deze sappige, soms barre, meestentijds van geest getuigende Tijl Uilenspiegelachtige deugnieterij ook een ander beeld voor des lezers oog op: dat van de volksbuurt, het Atje, in zijn afgeslotenheid en daarmee samenhangende eigenaardigheid verwant aan b.v. den Jordaan, zooals ook de kleine Doeve zelf in het Jordaansche milieu niet misplaatst zou zijn.

In velerlei raak en met geest getypeerde figuren, niet het minst in Doeve Sr, heeft Van Eerbeek den geest van het Atje belichaamd, een wonderlijke mengeling van animositeit en saamhoorigheid, die dit wereldje beheerscht, een merkwaardige humor, die alle uitingen kleurt, „de Saksische humor”, dien de schrijver zeide te hebben verwerkt in dit boek, welks stof hij noemde „de geestigste stof, die me ooit aan de hand is gedaan.”

In den stijl, die al dadelijk treft door een hoogst persoonlijk accent, voelen wij den opzet, vorm en inhoud zoo nauw mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen. Het is een zuivere „vertel”-stijl, kort, levendig, slagvaardig en kleurig, die telkens een direct contact tusschen verteller en hoorder (lezer) tot stand brengt en de humoristische effecten aanmerkelijk versterkt. Wij hooren er als 't ware de stem van het Atje in, want niet om huns zelfswil of louter tot des lezers amusement worden de dwaze ruzies en vermakelijke streken verhaald, doch alleen opdat de geest van het Atje, dit merkwaardig stukje volksmentaliteit, zich erin weerspiegele.

Maar behalve de humorist is hier ook de fijnzinnige en gevoelige waarnemer aan het woord en toont ons onder het onmaatschap-

pelijke boefje in den Doeve den kleinen mensch in wording, die, mèt zijn intelligentie, zoowaar een paar maatschappelijke deugden blijkt te bezitten, ijver, eerezucht, als 't moet zelfs plichtsbesef. Dat wij dezen kant van „Dufien” 's wezen nooit afzonderlijk zien, dat hij zijn beter ik schaamachtig achter zijn boefjesnatuur, achter zijn groteske levenshouding verbergt, zooals men in het Atje in 't algemeen niet prat gaat op zijn deugden, geeft de echtheid aan deze uitbeelding, waarmee een te jong gestorven schrijver zijn loopbaan afsloot.

Marie Schmitz

Jan van Rheenen, *Een man en een tjalk*, Den Haag, H. P. Leopold's Uitg.-Mij. N.V., 1938.

Te zeggen, dat dit een roman is van het water, van de Hollandsche rivieren, zou maar ten deele juist zijn. Meer is het de roman van hen, die dit water bevaren, de binnenschippers, want het rivierbeeld wijkt hierachter wel ver terug. En is het ook dit wel, in algemeenen zin? De meesten onzer weten van den schipper, die onze binnenwateren bevaart, zijn aard, zijn leven al heel weinig af, en al maakt dit boek van Jan van Rheenen den indruk door een ter zake kundige te zijn geschreven, toch komt men onwillekeurig tot de vraag, of inderdaad zóó onze Hollandsche schipper in 't algemeen is, zoo hard en onverzoenlijk, zoo koppig, hoogmoedig en wraakgierig, zoo zonder eenige gemoedelijkheid en zonder een sprankje humor, of dat Jan van Rheenen in zijn familie De Groof, sommige karaktertrekken ten koste van andere verscherpend, het beeld heeft geromantiseerd. Aan onze belangstelling behoeft dit geen afbreuk te doen, voor het menschenleven, dat hier aan ons oog